

Ukázka možného typu první zápočtové písemky (max. 20 bodů)

1. (4 body) Navrhněte přehledně (jednopáskový) Turingův stroj $M = (Q, \Sigma, \Gamma, \delta, q_0, \{q_F\})$ podle následující specifikace: $Q = \{q_0, q_F, \dots\} \dots$ doplňte další stavy, které použijete.

$\Sigma = \{a, b\}$. $\Gamma = \{a, b, \square, \dots\} \dots$ doplňte další páskové symboly, které použijete.

Pro počáteční konfiguraci $q_0 w$ (kde $w \in \Sigma^*$) výpočet skončí v konfiguraci wwq_F .

Funkci δ zapište **přehledně** jako sadu instrukcí;

místo $\delta(q, x) = (q', y, d)$ pište $(q, x) \rightarrow (q', y, d)$ (zde $d \in \{-1, 0, +1\}$ určuje posun hlavy). Jedna z instrukcí, kterou zřejmě použijete, bude $(q_0, \square) \rightarrow (q_F, \square, 0)$. Nutné jsou **vysvětlující komentáře** umožňující snadno pochopit, jaký algoritmus vlastně realizujete. Nakonec ukažte výpočet vašeho stroje M na slově baa , jako posloupnost konfigurací $q_0 baa \vdash \dots \vdash \dots \vdash baabaaq_F$.

2. (4 body) Vysvětlete, jak lze Turingův stroj (TS) $M = (Q, \Sigma, \Gamma, \delta, q_0, \{q_+, q_-\})$ s oboustranně nekonečnou páskou simulovat strojem $M' = (Q', \Sigma, \Gamma', \delta', q'_0, \{q'_+, q'_-\})$ s jednostranně nekonečnou páskou (TS M' se tedy nesmí dostat do situace, kdy stojí na nejlevějším políčku pásky a δ' by předepisovala posun hlavy doleva). Popište jasně ideu konstrukce M' , a pak podle času popište M' co nejpřesněji (tedy co budou $Q', \Gamma', \delta' \dots$, když jsou dány $Q, \Gamma, \delta, \dots$).

3. (3 body) Dokažte, že množina $\{0, 1\}^*$, tedy množina všech konečných posloupností symbolů 0, 1, je nekonečná spočetná. Pak dokažte, že množina $\{0, 1\}^\omega$, tedy množina všech nekonečných posloupností symbolů 0, 1, je nespočetná.

4. (6 bodů) Uvažujte jazyk $L = \{\langle M \rangle \mid M \text{ přijímá všechna } u \in \{0, 1\}^*\}$.

(Symbolem $\langle M \rangle$ označujeme dohodnutý kód stroje M ve zvolené abecedě. Můžeme se omezit na stroje se vstupní abecedou $\{0, 1\}$.)

a) Vysvětlete, co znamená tvrzení "Jazyk L není rekurzivní".

b) Dokažte, že jazyk L není rekurzivní. Můžete přitom vycházet z faktu, že jazyk $L_{HP} = \{\langle M \rangle w \mid \text{výpočet } M \text{ na } w \text{ je konečný}\}$ není rekurzivní.

c) Vysvětlete, co znamená tvrzení "Jazyk L je rekurzivně spočetný".

5. (3 body) Uvažujme následující vlastnosti Turingových strojů (vlastnost je dána otázkou, na niž je odpověď buď ANO, tedy zadaný stroj M vlastnost má, nebo NE, tedy M vlastnost nemá):

a) Existuje vstup, pro nějž M provede alespoň 100 kroků?

b) Vydá M pro nějaký vstup řetězec 10001 jako výstup?

c) Zastaví se M na všechny vstupy?

d) Je mohutnost množiny stavů M prvočíslem?

e) Vydá M pro nějaký vstup jako výstup svůj kód?

Uveďte a zdůvodněte případy, u nichž plyne nerozhodnutelnost uvedené vlastnosti z Riceovy věty. Uveďte i případy, u nichž si nejste jisti (jsou-li jaké).